

مقاله پژوهشی: دشمن‌شناسی در بیانیه گام دوم انقلاب

[20.1001.1.24234621.1401.12.46.1.1](https://doi.org/10.24234/20.1001.1.24234621.1401.12.46.1.1)

منوچهر شریفی^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۹/۰۲

چکیده

موضوع دشمن در قرآن کریم، روایات و فرمایشات امام (ره) و مقام معظم رهبری در قالب مفاهیم و معانی خاصی طرح و ارائه شده که در این میان دشمن‌شناسی به دلیل دلالت بر بعد سلبی امنیت از نگاه تهدید شناسی دارای اهمیت بالایی است. هدف این نوشتار کالبدشکافی تهدیدات دشمن از طریق استنباط دلالت‌های دشمن‌شناسی در بیانیه گام دوم انقلاب به‌عنوان به‌روزترین سند بالادستی منتشر شده در کشور می‌باشد، بر این اساس پرسش اصلی آن است که: دلالت‌های دشمن در بیانیه گام دوم انقلاب چیست؟ برای پاسخ به این سؤال از روش پژوهش محتوای متن محور استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد دو کانون دشمنی سوسیالیزم و لیبرالیسم در برابر انقلاب اسلامی ایران قرار داشته که سوسیالیزم با نام موسوم به بلوک شرق نابود شده و لیبرالیسم با نام موسوم به بلوک غرب گرفتار مشکلات متعددی گردیده و در حال احتضار و از بین رفتن است. علت دشمنی دشمن با ایران اسلامی به دلیل انقلاب بوده و هدف او بی‌ثبات کردن امنیت کشور می‌باشد، براساس نتیجه به دست آمده شیوه دشمن برای رسیدن به اهدافش عبارتند از تحریف واقعیت‌ها، استفاده همه ابزارهای در اختیار، مأیوس کردن مردم و مسئولین از آینده کشور، ایجاد اقتصاد ضعیف، بهره‌گیری از تحریم و انکار واقعیت‌ها با قدرت فضای مجازی می‌باشد، برای مقابله با چنین دشمنی نیز دفاع محکم و متقابل، پایبندی به اصول، مرزبندی با دشمن، تلاش برای رسیدن به رکوردهای بزرگ و جهاد علمی توصیه شده است.

کلیدواژه‌ها: آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، بیانیه گام دوم، انقلاب اسلامی ایران، دشمن، امنیت.

مقدمه

خداوند تبارک و تعالی می‌فرماید و چون فرشتگان را فرمان دادیم که بر آدم سجده کنید همه سجده کردند مگر شیطان که ابا و تکبر ورزید و از فرقه کافران گردید بر همین اساس خداوند نیز شیطان را از خود دور نمود و شیطان نیز قسم یاد کرد که در روی زمین انسان‌ها را گمراه نماید مگر بندگان خالص را و این بود که **اولین دشمن** انسان ظهور پیدا کرد (سوره بقره، آیه ۳۴).

مقام معظم رهبری با توجه به شناختی که از دشمن در طول حیات با برکت انقلاب در چهل سال اول انقلاب دارد می‌داند اگر به اقدامات کوتاه مدت و بلندمدت دشمن توجه نشود می‌تواند تلفات معنوی و مادی زیادی به کشور تحمیل نماید به اصطلاح تلفات بیشتری از ما بگیرد (بیانات، ۱۳۹۰/۷/۲۱). چه بسا به هدف غائی خود که نابودی کشور و نظام است نزدیک‌تر و نائل شود؛ بنابراین سعی می‌نماید با اعلان و هشداردهی به موقع و مداوم به خصوص در اسناد بالادستی حاکمیتی، به مسئولین و مردم آن‌ها را از حملات بی‌امان دشمن آگاه‌تر نماید ایشان موضوع دشمن را با ابعاد و مفاهیم متعددی در مقاطع مختلف ترسیم و تشریح نموده است، مانند اشاره به استکبار، نظام سلطه، صهیونیسم و... غیره که بارها و بارها در رهنمودها و دستورات ایشان مورد تأکید قرار گرفته است. برای شناخت مفهوم دشمن در بیانیه گام دوم انقلاب که به‌روزترین سند بالادستی کشور از سوی معظم له است، واژه دشمن و مشتقات آن مورد بررسی و واکاوی بر اساس روش پژوهش تحلیل محتوای متن محور قرار گرفته است.

با توجه به دیدگاه‌های مقام معظم رهبری، می‌توان در یک تقسیم‌بندی کلی، دشمنان نظام اسلامی را به دو قسم، دشمنان درونی و دشمنان بیرونی تقسیم کرد، دشمن بیرونی دارای وجه سلبی و دشمن درونی دارای وجه ایجابی می‌باشد، بر همین اساس دشمن مورد بحث در بیانیه گام دوم انقلاب از جمله واژگانی است که ناظر بر نقش دشمن بیرونی است، دشمن بیرونی الگوی موفق حاکمیت نظام جمهوری اسلامی ایران را تهدیدی برای منافع خود در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی می‌داند ابتداً موقعیت کشورمان و قدرت نرم آن

در منطقه جنوب غرب آسیا می‌تواند متحدان و کشورهای وابسته به غرب را مضمحل کند. در سطح بین‌المللی چون انقلاب اسلامی اساس رویکرد پیشروی خود را روی مردم کشورهای جهان به خصوص مظلومین نهاده است؛ لذا با توجه به بسترهای ساده، می‌تواند آن‌ها را به جنبش درآورد و از حاکمان همسو با غرب مطالبه عزل از قدرت و برنامه حذف وابستگی از امپریالیسم و حفظ منافع ملی خود را بخواهند به همین انگیزه دشمن بیرونی نهایت تلاش خود را با تمامی ابزار بین‌المللی و بسترهای که در داخل هست همچنين بسترسازی بیشتر برای اثرگذاری بیشتر بر مردم و مسئولین با استفاده از ابزار مورد استفاده نوین و پیچیده‌ای که در اختیار دارد برای ناکامی، ضعف و در صورت توان سرنگونی نظام را انجام می‌دهد؛ بنابراین در پژوهش حاضر تلاش شده تا دلالت‌های وجه سلبی این واژه مورد تحلیل واقع شود.

هدف از انجام این پژوهش تقویت چگونگی تقویت گفتمان انقلابی و اسلامی امنیت از طریق تحلیل دلالت‌های واژگان و مشتقات دشمن در بیانیه گام دوم انقلاب، همچنین شناسایی کانون‌های دشمنی، وضعیت دشمن و بررسی ویژگی‌های دشمن و تحلیل علل و عوامل دشمنی با نظام اسلامی، شناسایی اهداف دشمن، بررسی شیوه و شگردهای دشمن، شناسایی ابزارهای مورد استفاده دشمن، شیوه مورد استفاده پیاده نظام داخلی دشمن و نهایتاً راه‌های مقابله با دشمن است و تلاش می‌شود به این پرسش پاسخ دهد که دلالت‌های دشمن در بیانیه گام دوم انقلاب چیست؟ همچنین علل، عوامل، هدف، شیوه، شگرد و ابزارهای دشمن برای رسیدن به اهدافش چیست؟

این پژوهش از حیث نظری دارای اهمیت است زیرا باعث غنا و تقویت گفتمان امنیت اسلامی در حوزه مطالعات علوم اسلامی خواهد شد، از منظر راهبردی دارای ارزش و اعتبار است زیرا در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی دشمنان، ویژگی‌ها و اقدامات آن‌ها را برای جامعه سیاسی و علمی کشور نمایان می‌سازد، از حیث موضوعی دارای اهمیت است چرا که به موضوع مهم دشمن پرداخته که به عنوان رکن اصلی در مطالعات سلبی امنیت مطرح است، از حیث رویکردی نیز پژوهش مهم ارزیابی می‌شود چرا که به تبیین دشمن در

به‌روزترین سند بالادستی پرداخته است. از نظر کاربردی نیز پژوهش دارای ارزش خاصی است چرا که می‌تواند در اصلاح گفتمان تهدید و دشمن رایج و بنای گفتمان بومی امنیت در جمهوری اسلامی ایران کمک نماید. عدم پرداختن به موضوعاتی از این قبیل منجر به بروز انحراف در گفتمان تهدید و دشمن حاکم بر جامعه شده و در نتیجه فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری‌های سیاسی و امنیتی را مخدوش می‌نماید. این موضوع بیانگر ضرورت نظری و کاربردی پژوهش پیش رو می‌باشد.

روش انجام پژوهش حاضر از حیث نوع، بنیادی است. برای گردآوری و تحلیل داده‌ها نیز از روش تحلیل محتوای متن محور استفاده شده است. جامعه آماری شامل کل متن سند بیانیه گام دوم انقلاب می‌باشد که واژه دشمن و مشتقات آن استفاده گردیده و جامعه نمونه نیز تمام شمار انتخاب شده است. با توجه به جستجوی انجام شده در بیانیه گام دوم انقلاب کلمه دشمن و مشتقات آن ۲۳ مرحله تکرار شده است، (۱۳ مرحله دشمن، ۸ مرحله دشمنان، ۲ مرحله دشمنی) با عنایت به اینکه واژه دشمن یکی از موضوعات مورد تأکید در بیانیه گام دوم انقلاب می‌باشد هیچ یک از واژه‌ها و مشتقات آن در پژوهش حذف نشده‌اند.

مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی) می‌فرمایند: غالباً کشورها و جوامع از ندانستن موقعیت و نشناختن فرصت، ضربه می‌خورند. وقتی دشمن کمین می‌گیرد و ما نمی‌دانیم که او کمین گرفته است، نمی‌شناسیم یا اگر چنانچه اطلاع پیدا کردیم، علاج را زود و به هنگام ارائه نمی‌دهیم آن وقت ضربه می‌خوریم (مرادی و جمشیدیان، ۱۳۹۶: ۶۳). متأسفانه آن چیزی که در بین مردم و مسئولیت‌ساری و جاری است این هست که احساس نمی‌کند که کشورمان در موقعیت حساس و پیچ تاریخی خود قرار دارد این حساسیت به دلایلی همچون دین و مذهب، فرهنگ، تمدن و منابع غنی در طول تاریخ همیشه محل طمع بیگانگان و قدرت‌های روز دنیا بوده و خواهد بود تا این عوامل که به‌اختصار اشاره شد وجود دارد این دشمنی وجود دارد اما این دشمنی با جمیع این عوامل، عامل دیگری به نام انقلاب اسلامی باعث شده کشورمان بیشتر از گذشته مورد دشمنی اجانب منطقه‌ای و

دشمن مورد بحث در بیانیه گام دوم انقلاب از جمله واژگانی است که ناظر بر نقش دشمن بیرونی با وجه سلبی است.

مبانی مفهومی

با توجه به ضرورت تحدید قلمرو معنایی مفاهیم اصلی پژوهش، در این قسمت نخست مرزهای مفهومی دشمن تبیین شده و در ادامه تحلیل بیانیه گام دوم آورده می‌شود. واژه دشمن در فرهنگ لاتین مترادف با لغت «Enemy» و در زبان عربی معادل آن «عدو» است. در لغت دشمن یعنی کسی که خوی تجاوزگری داشته و درصدد ضربه زدن به طرف مقابل است و به معنی «بد نفس» و «زشت طبع» می‌باشد (دهخدا، ۱۳۷۷: ۱۲). دشمن در اصطلاح آن است که نسبت به کسی، گروه یا کشوری بدخواه کینه‌جو و یا در جنگ و ستیز باشد. (جزینی و علیزاده، ۱۳۸۹: ۲۸). کسی که درصدد ضربه زدن و صدمه رساندن به غیر باشد و از باب عداوت و کینه‌ورزی بخواهد به افرادی تعرض، تجاوز و تعدی نماید و یک هدف خاصی از این عمل خود داشته باشد، دشمن محسوب می‌شود. (غلامی و نجفعلی، ۱۳۹۰: ۶۳).

با بررسی منابع مرتبط در حوزه دشمن‌شناسی، آن‌ها را از حیث محتوایی می‌توان به سه دسته تقسیم نمود:

الف. متونی که به تجزیه و تحلیل سیاست‌های دشمن اختصاص دارد، در این آثار محققان به تبیین سیاست‌های مختلفی که دشمنان بر ضد جمهوری اسلامی ایران اتخاذ کرده‌اند، همت گمارده‌اند. بر این اساس ملاحظات نظری در خصوص چیستی دشمن چندان موضوعیت ندارد و در عوض عملکرد دشمن مدنظر است. در این ارتباط می‌توان به تحقیق آقایان مرادی و جمشیدیان (۱۳۹۶) اشاره نموده که جنگ نرم دشمن و اقداماتی که ذیل این عنوان عملیاتی شده‌اند، به بحث گذارده شده است.

ب. آثاری که به موضوع نحوه مقابله با دشمن اختصاص دارد، در این متون محققان تلاش نموده‌اند تا الگو و یا سیاست‌های مقابله با دشمنان را تبیین نمایند. برای مثال می‌توان

واژه آن مشخص و دلالت‌های مهم آن استخراج و در نهایت اصطلاح مدنظر و مورد تأکید تحصیل شده است، به جهت دسته‌بندی و برای جمع‌بندی و نتیجه‌گیری به اصطلاح استخراج شده کد موضوعی بر اساس کدهای اصلی (جدول بالا) داده شده است:

کد	اصطلاح	دلالت	کلیدواژه	متن	ردیف
A1	کانون دشمنی سوسیالیزم	انقلاب اسلامی دو کانون دشمنی دارد.	دو کانون	یکی از آن دو کانون دشمنی ناپود شده و دیگری با مشکلاتی که خبر از نزدیکی احتضار می‌دهند.	۱
A2	کانون دشمنی لیبرالیسم		ناپود		
B1	وضعیت دشمن	دشمن غیرفعال (سوسیالیزم)	احتضار		
B1	وضعیت دشمن	دشمن فعال ولی درگیر			
C1	آینده دشمن	مشکلات (لیبرالیسم)			
D1	مقابله با دشمن	انقلاب اسلامی در برابر دشمن به اصول خود پایبند است.	اصول	به اصول خود به شدت پایبند و به مرزبندی‌های خود با رقیبان و دشمنان به شدت حساس است.	۲
D2	مقابله با دشمن	انقلاب اسلامی در برابر دشمن مرزبندی دارد.	مرزبندی		
D3	مقابله با دشمن	به مرزبندی با دشمنان حساس است.	دشمنان		
E1	شیوه دشمن	دشمن همیشه درصد حمله است.	حمله دشمن	پس از حمله دشمن از خود دفاع کرده و البته ضربت متقابل را محکم فرود آورده است.	۳
D4	مقابله با دشمن	دفاع ویژگی نظام اسلامی.	دفاع		
D5	مقابله با دشمن	ضربه محکم و متقابل به دشمن تجاوز کار	ضربت متقابل		
E2	شیوه دشمن	دشمن به تحریف واقعیت‌ها می‌پردازد.	تحریف	دشمنان انقلاب با انگیزه‌ای قوی، تحریف و دروغ‌پردازی درباره گذشته و حتی زمان حال را دنبال می‌کنند و از پول و همه ابزارها برای آن بهره می‌گیرند. رهنان فکر و عقیده و آگاهی بسیاریند.	۴
E3	شیوه دشمن	شیوه دشمن در گذشته و حال تحریف واقعیت‌ها بوده است.	گذشته و حال		
E4	شیوه دشمن	برای رسیدن به هدف از هر ابزاری استفاده می‌کند.	پول و همه ابزارها		
O3	ابزار دشمن				
F1	هدف دشمن	به دنبال تأثیرگذاری بر فکر و عقیده است.	رهنان فکر		

ردیف	متن	کلیدواژه	دلالت	اصطلاح	کد
۱۱	بزرگ کردن عیوب کوچک و کوچک نشان دادن یا انکار محسنات بزرگ، برنامه‌ی همیشگی هزاران رسانه صوتی و تصویری و اینترنتی دشمنان ملت ایران است.	انکار	انکار یکی از شیوه‌های دشمن است.	شیوه دشمن	E9
		برنامه همیشگی	بهره‌گیری از رسانه‌های صوتی و تصویری و فضای مجازی یکی از شیوه‌های دشمن است.	شیوه دشمن	E10
۱۲	دنباله‌های آنان در داخل کشور نیز قابل مشاهده‌اند که با استفاده از آزادی‌ها در خدمت دشمن حرکت می‌کنند.	دنباله‌ها	کسانی که در داخل کشور در مسیر دشمن حرکت می‌کنند.	شیوه دشمن	E11
		آزادی	آزادی بیان در کشور باعث سوءاستفاده عناصر پیاده‌نظام دشمن می‌شود.	شیوه پیاده‌نظام دشمن	M2
		خدمت دشمن	کسانی که حرفی می‌زنند که دشمن می‌خواهد در واقع به او خدمت می‌کنند.	شیوه پیاده‌نظام دشمن	M3
				ابزار دشمن	O4
۱۳	ما با وجود شنا در جهت مخالف جریان دشمن‌ساز، به رکوردهای بزرگ دست یافته‌ایم.	مخالف جریان	حرکت انقلاب اسلامی بر خلاف جریان دشمن و رسیدن به رکوردها است.	مقابله با دشمن	D7
		رکورد	رکوردهای بزرگ به برکت حرکت در جهت عکس خواسته‌های دشمن است.	رمز پایداری در برابر دشمن	H4
۱۴	به‌پاخیزید و دشمن بدخواه و کینه‌توز را که از جهاد علمی شما به شدت بیمناک است ناکام سازید.	بدخواه و کینه‌توز	دشمن انقلاب بدخواه و کینه‌توز است.	ویژگی دشمن	N1
		جهاد علمی	جهاد علمی دشمن را ناکام و مأیوس می‌کند.	مقابله با دشمن	D8
۱۵	تهاجم روزافزون دشمنان به دل‌های پاک جوانان و نوجوانان و حتی نونهالان با بهره‌گیری از این ابزارها را به چشم خود می‌بینیم.	تهاجم روزافزون	اقدامات دشمن به شکل تهاجم روزافزون و گسترده است.	شیوه دشمن	E12
		دل‌های پاک	هدف دشمن تأثیر بر دل‌های جوانان و نوجوانان است.	هدف دشمن	F4
		ابزارها	ابزارهای دشمن رسانه‌های صوتی و تصویری، فضای مجازی، کانون‌های ضد دین و اخلاق است.	ابزار دشمن	O1

تجزیه و تحلیل داده‌ها

دلالت‌های دشمن‌شناسی در بیانیه گام دوم به استناد جدول فوق در ۶ محور جمع‌بندی و تحلیل می‌گردد.

۱. کانون‌های دشمنی

شناسایی کانون‌های دشمنی یکی از موضوعات مهم در شناخت دشمن است چه بسا عدم توجه به کانون دشمنی مقابله با دشمن را با انحراف و سستی مواجه نماید (تقوی، ۱۳۹۰: ۳۸). کانون دشمنی در واقع مرجع دشمنی با انقلاب است، شناسایی مرجع و کانون دشمنی برای تحلیل و واکاوی رفتار دشمن حائز اهمیت است، چرا که جهان‌بینی دشمن از کانون و مرجع وابسته نشأت می‌گیرد. در بیانیه گام دوم انقلاب دو کانون به‌عنوان مرجع دشمنی با انقلاب اسلامی معرفی شده‌اند:

کانون سوسیالیزم (A1) و کانون لیبرالیسم (A2)، کانون سوسیالیزم در حال حاضر نابود گردیده (B1) و موارد جزئی باقیمانده صرفاً پوسته‌ظاهری و شکلی با محتوا و باطن سکولار بوده و از درون تهی می‌باشند و کانون لیبرالیسم در حال نابودی و احتضار به سر می‌برد (B2). مشکلات متعدد بنیادی که در حال حاضر مادی‌گرایی و سرمایه‌داری لیبرالیسم به آن گرفتار شده و طرح این موضوع از زبان داعیه‌داران این مکتب از نشانه‌های زوال آن است، در بین عامه مردم نیز این فروپاشی و پوچی لمس گردیده و به همین دلیل گرایش به دین اسلام در جوامعی که مهد لیبرالیسم می‌باشد رشد قابل توجهی داشته است

۲. ویژگی دشمن

هر دشمنی دارای ویژگی‌های منحصر به فردی است، این ویژگی‌ها که در رفتار، گفتار و اقدامات او بروز می‌نماید ناشی از دیدگاه و گرایش ایدئولوژیکی دشمن مستند بر جهان‌بینی او می‌باشد، مقابله با دشمن بدون شناسایی ویژگی‌هایش سخت و محکوم به شکست خواهد بود (پوراوند، ۱۳۸۸: ۷۶). بر این اساس دشمنان انقلاب اسلامی ایران در بیانیه

هدف قرار دادن امنیت و ثبات کشور نیز از برنامه‌ها و اهداف اصلی دشمن است (F2) دشمن همواره به دنبال بی‌ثبات کردن فضای امن کشور بوده و در این مسیر از پیاده‌نظام داخلی و احزاب ضدانقلاب و بعضاً گروه‌های اپوزیسیون استفاده می‌نماید، کمک به اغتشاش‌گران خیابانی و تلاش برای تبدیل تجمعات صنفی به تجمعات اعتراضی علیه نظام نمونه‌هایی از این اقدامات است (بیانیه گام دوم، ۱۳۹۷).

آسیب و تحت شعاع قرار دادن تمامیت ارضی کشور (F3) از طریق تحریک همسایگان و اقوام و طوایف مرزنشین از دیگر اهداف دشمن است که در دستور کار دشمن بوده و موضوع جنگ تحمیلی، طرح خاورمیانه بزرگ، استقلال کردستان عراق، تحریک کشور آذربایجان، تحریک امارات متحده عربی و... از این دست اقدامات می‌باشد، به هر حال دشمن ثبات خود را در بی‌ثباتی کشورهای اسلامی معنا و تفسیر کرده و برای رسیدن به این هدف همواره در حال تحریک همسایگان ایران است. تأثیرگذاری بر دل‌های پاک جوانان و نوجوانان (F4) این مرز و بوم از اهداف اصلی دشمن است و در این راستا از ابزار رسانه به‌ویژه فضای مجازی صد در صد بهره‌برداری می‌نماید. تهاجم فرهنگی برای سست کردن پایه اعتقادی جوانان و زیر سؤال بردن ارزش‌های اسلامی صورت می‌پذیرد. در واقع دشمن به دنبال تربیت جوان سکولار در جامعه ایران است و در این راه هزینه‌های زیادی کرده و ابزارهای متعددی را نیز بکار گرفته است (همان).

اقتصاد ضعیف (F5) نیز از اهداف فعلی دشمن است، اقتصاد ضعیف زمینه ایجاد آشوب‌های اجتماعی و فراهم شدن حضور عناصر ضدانقلاب در داخل کشور است به همین دلیل ضعیف کردن و آسیب‌پذیر شدن اقتصاد کشور یکی از اهداف اصلی دشمن است. ایجاد فاصله بین توده مردم و مسئولین نظام به تعبیر دشمن با اقتصاد ضعیف اتفاق می‌افتد و به همین دلیل بر روی این موضوع سرمایه‌گذاری زیادی نموده است. علت عناد دشمن و پیگیری اهداف فوق به دلیل انقلاب است (G1) زیرا انقلاب دست استکبار جهانی را نه تنها از ایران بلکه از سرزمین‌های مستقل و آزادی‌خواه زیادی کوتاه کرده و او را رسوا نموده و به سمت فروپاشی برده است (بیانیه گام دوم، ۱۳۹۷).

تلاش برای تضعیف اقتصاد ایران (E13) از طریق تحریم و کشورهای هم‌پیمان و بهره‌گیری از پیاده‌نظام داخلی (M1) برای القای ناتوانی مدیران جامعه اسلامی از شیوه‌های کنونی دشمن است. اقتصاد ضعیف و وابسته به خارج از کشور و تک محصولی مستعد آسیب از سوی دشمن است و عناصر پیاده‌نظام نیز با قلم و شایعه‌سازی در واقع مسیر را برای القای تحریف‌های دشمن هموار می‌سازند.

۵. ابزار دشمن

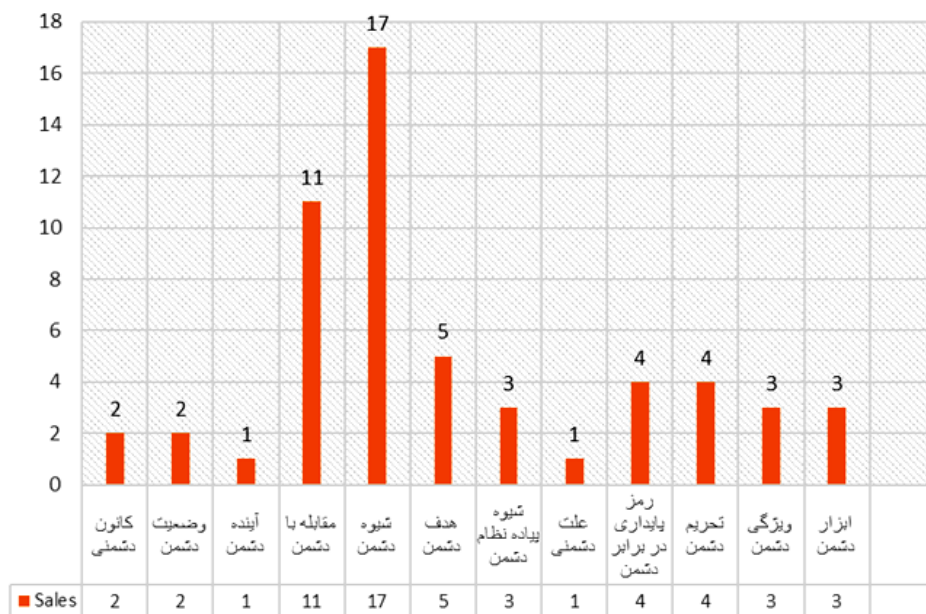
دشمن برای رسیدن به اهداف خود و تضعیف انقلاب و به زانو درآوردن کشور از ابزارهای متعدد و نوینی استفاده می‌نماید (مکارم شیرازی، ۱۳۷۳: ۲۳۴). البته در مقاطع مختلف ابزارهای دشمن متناسب با اهدافی که پیگیری می‌نماید متفاوت می‌باشد. ابزارهای فعلی دشمن اعتبارات ارزی فراوان و تخصیص منابع مالی (O3) و ابزارهای صوتی و تصویری، تبلیغی، اقتصادی، فرهنگی، نظامی و... است (بیانات، ۱۳۹۷، ۲۴ بهمن).

سالانه اعتبار زیادی برای اقدام علیه ایران توسط دشمنان تخصیص داده می‌شود و این مبالغ سالانه افزایش می‌یابد از طرفی اقدام دشمن چند بعدی و در حوزه‌های متعدد با برنامه اختصاصی است به‌عنوان نمونه برخی از کانون‌های ضد معنویت و ضد اخلاق (O1) را برای تولید برنامه‌های ضد اصول اسلامی به خدمت گرفته و روزانه چندین هزار فیلم و عکس و محصولات ضد ارزشی و ضد فرهنگی تولید و به سمت ایران اسلامی گسیل می‌دارد و یا در حوزه اقتصادی از ابزار تحریم (O2) برای فشار بر مردم و مسئولین استفاده می‌نماید در واقع ابزارهای دشمن متناسب با شرایط داخلی کشور و در جهت اهداف او می‌باشد لیکن معمولاً بر روی نقاط ضعف موجود در کشور برنامه‌ریزی کرده و ابزار اثرگذار را انتخاب می‌نماید به‌عنوان نمونه در حال حاضر با توجه به اوضاع متلاطم اقتصادی کشور از ابزار تحریم به جهت ضعف اقتصاد ایران برای به زانو درآوردن ملت و مسئولین استفاده می‌نماید (صادقی، ۱۳۹۵: ۵۲).

از بین رفته است و این عدم وابستگی دشمن را نگران می‌نماید. دشمن ایران را همانند عربستان و سایر کشورهای وابسته می‌خواهد. (بیانات رهبری، ۱۳۹۷: ۱۹ دی)

دلالت‌های شاخص پیرامون دشمن در بیانیه

برابر نمودار زیر بیشترین فراوانی از جهت تأکید بر شیوه دشمن با ۱۷ درصد فراوانی و سپس مقابله با دشمن با ۱۱ درصد فراوانی می‌باشد این به آن معنی است که شناسایی شیوه دشمن در عصر کنونی که با پیچیدگی‌های متعدد همراه است از اولویت‌ترین و مهم‌ترین موضوعات و نحوه مقابله با دشمن دومین موضوع از جهت اهمیت و حساسیت در خصوص دشمن‌شناسی در بیانیه گام دوم انقلاب است.

در حال حاضر شیوه دشمن پیچیده و ترکیبی است به همین دلیل شناسایی شیوه اقدام او به سادگی امکان‌پذیر نیست، از سوی دیگر شیوه اقدام دشمن متناسب با وضعیت و بستر داخل کشور است، ضعف‌ها و نواقص کشور در حوزه‌های سیاسی، فرهنگی، امنیتی، اقتصادی و... بستر مناسب برای برنامه‌ریزی و اقدام دشمن است در واقع شیوه‌های دشمن

دشمن‌شناسی در مقاطع مختلف به دلیل دلالت بر بعد سلبی امنیت در نظام تهدیدات از اهمیت بالایی برخوردار بوده است، از سوی دیگر برای تصمیم‌گیری و چگونگی واکنش در برابر دشمن باید ابتدا او را شناخت، به اهدافش پی برد و روش‌های او را در ضربه زدن واکاوی نمود، همچنان که باید نقاط ضعف و قوت او را مورد مطالعه قرار داد. اگر شناسایی دشمن خوب انجام نگیرد آثار منفی آن در مراحل تصمیم‌گیری و برخورد، خود را نشان می‌دهد. بر اساس پژوهش صورت گرفته: دو کانون دشمنی سوسیالیسم و لیبرالیسم در برابر انقلاب اسلامی ایران قرار داشته که سوسیالیسم با نام موسوم به بلوک شرق نابود شده و لیبرالیسم با نام موسوم به بلوک غرب گرفتار مشکلات متعددی گردیده و در حال احتضار و از بین رفتن است، دشمن انقلاب دارای ویژگی چون گرگ‌صفت بوده و بدخواه و کینه‌توز است و همواره به دنبال توطئه و توطئه‌گری می‌باشد، علت دشمنی دشمن با ایران اسلامی صرفاً به دلیل انقلاب است و هدف او از دشمنی بی‌ثبات کردن امنیت کشور، آسیب رساندن به تمامیت ارضی، ضربه زدن به اقتصاد کشور و ایجاد یک اقتصاد ضعیف، تأثیرگذاری بر دل‌های پاک جوانان و افکار مسئولین می‌باشد.

در این راستا شیوه دشمن برای رسیدن به اهدافش عبارتند از تهاجم روز افزون و همه‌جانبه، تحریف واقعیت‌ها و گذشته، استفاده از پول و همه ابزارهای در اختیار، بهره‌گیری از پیاده‌نظام در داخل کشور، ترویج و گسترش سیاست رسانه‌ای، مایوس کردن مردم و مسئولین از آینده کشور، ایجاد اقتصاد ضعیف، ایجاد وسوسه‌های واهی، بهره‌گیری از تحریم و انکار واقعیت‌ها با قدرت فضای مجازی می‌باشد. دشمن در این مسیر از ابزارهای متعددی چون کانون‌های ضد معنویت، ضد اخلاق، پول، رسانه، فضای مجازی، تحریم، پیاده‌نظام داخلی استفاده می‌نماید. برای مقابله با چنین دشمنی نیز دفاع محکم و متقابل، پایبندی به اصول، مرزبندی با دشمن، تلاش برای رسیدن به رکوردهای بزرگ و جهاد علمی توصیه شده است. بیشترین فراوانی از جهت تأکید بر شیوه دشمن و سپس مقابله با دشمن می‌باشد این به آن معنی است که شناسایی شیوه دشمن در عصر کنونی که با پیچیدگی‌های متعدد همراه است با اولویت‌ترین و مهم‌ترین موضوعات و نحوه مقابله با

و آنها را از آینده مأیوس کند؛ بنابراین باید در عرصه برابر فرامین مقام معظم رهبری در عرصه فضای مجازی ورود کرد و میدان محتوایی آن را به دست گرفت و در این میدان را به عرصه قدرت‌نمایی تفکرات انقلاب تبدیل کرد.

۳. عرصه اقتصاد و فرهنگ دیگر میدان دشمن برای تضعیف نظام است بایستی با نگاه نو و علمی نسبت به شرایط فعلی و حتی آینده، برای رقابت و نبرد با دشمن تلاش کرد و مشکلات اقتصادی و فرهنگی را با مدیریت جهادی و با تمرکز بر توانمندی‌ها و نقاط قوت داخلی آنها را رفع کرد.

- رهبری. فصلنامه امنیت ملی. شماره ۲۵، ص ۸۹
- مرادیان، محسن، (۱۳۹۱)، *مبانی نظری امنیت*. تهران: دانشکده علوم و فنون فارابی.
 - مکارم شیرازی، ناصر، (۱۳۷۳)، *تفسیر نمونه*، چاپ دوازدهم تهران: دارالکتب الاسلامیه.
 - منصوبی، کیومرث؛ حاجی خمسه، علی، (۱۳۹۴)، *تفسیر موضوعی دشمن از دیدگاه کتاب و سنت*. فصلنامه جامعه اطلاعاتی، شماره سوم، ص ۲۷.
 - موسوی، سید صمد، (۱۳۹۸)، *عوامل دشمنی یهود با اسلام*، قم: انتشارات پایگاه حوزه.
 - نگارش، حمید، (۱۳۹۴)، *دشمن‌شناسی از دیدگاه امام خمینی (ره)*، قم: انتشارات پژوهشکده تحقیقات اسلامی.
 - هاشمیان‌فرد، زاهد، (۱۳۹۰)، *امنیت در اسلام*، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.